

måske håbe på nye bidrag, der hviler på mere nuancerede forudsætninger om individers indstilling til arbejde end den forudsætning om negativ nytte af arbejde, der eksplicit eller implicit anvendes i den hovedsageligt amerikanske baserede P/A-litteratur. Teoriernes overlevelse overlader hun dog klogeligt til fremtiden.

Margrét Jónassons bog er en meget nyttig oversigt over P/A-litteraturen i forbindelse med finansielle problemstillinger, og hun har med sit store og minutøse arbejde fuldt fortjent sin medalje. Til lykke.

*Johannes Mouritsen
Institut for Finansiering,
Handelshøjskolen i København*

Flemming Møller: *Værdisætning af miljøgoder*. København: Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 1996. 503s.

Miljøøkonomiske problemstillinger har stået højt på den politiske dagsorden i mange år, uden at disse har været stærkt præget af økonomers tilgangsvinkel til disse problemstillinger. Dette er heldigvis ændret i de seneste år, hvilket til dels skyldes satsningen på samfundsvidenskabelige tilgangsvinkler under Det Strategiske Miljøforskningsprogram. Flemming Møllers bog udspringer af dette forskningsprogram.

Bogens hovedformål er at formidle en oversigt over forskningsområdet »værdisætning af miljøgoder.« Dette kunne forlede en til at forvente en snævrere fremstilling, end bogen faktisk indeholder.

Bogen har en bredde i fremstilling af problemkredse, der overgår de fleste lærebøger i miljø- og ressourceøkonomi. Bredden fremgår af, at den illustrerer de forskellige roller, værdisætning af miljøgoder har inden for flere forskellige analyserammer.

Første analyseramme vedrører generelle prioriterings-, allokering- og styringsproblestillinger. Denne ramme er dog relativt summarisk beskrevet og giver ikke et nuanceret billede af kompleksiteten ved anvendelse af forskellige økonomiske styringsinstrumenter, såsom afgifter og omsættelige forureningstilladelser.

Anden analyseramme, der vedrører projektvurdering, er langt mere dækkende. Den giver en god og kritisk vurdering af begrænsninger i anvendelse af livscyklusanalyser. Endvidere fokuserer den på beslutningstagerorienterede vurderingsmetoder, hvor det dog kan undre, at der ikke er referencer til førende beslutningsteoretikere som Keeny og Raiffa (1976) og von Winterfeldt og Edwards (1986), herunder sidstnævntes SMART-model (Simple Multi Attribute Rating Technique).

Endelig gives også en fremstilling af den paretianske cost-benefit-analyse, herunder diskussioner af forholdet mellem kompenserende (CV) og ækvivalerende variationer (EV) og konsumentrentebegrebet (CS). Som påpeget er CS kun en valid velfærdsindikator under restriktive forudsætninger, hvorfor CV og EV teoretisk er at foretrække. Ved binære sammenligninger er det vanskeligt at foretrække den ene frem for den anden; men det er naturligvis rigtigt, at EV ikke giver samme transitivitetproblemer som CV. Det påpeges, at man ud fra estimerede Marshall'ske efterspørgselskurver kan benytte Roy's identitet og ved løsning af differentilligninger bestemme de kompenserede efterspørgsler. Dette er dog sjældent en farbar vej, hvorfor det kan være værd at nævne Vartias (1983) algoritmer til med vilkårlig præcision at beregne kompensationsmål ud fra Marshall'ske efterspørgselskurvesystemer.

Den tredje analyseramme er det grønne nationalregnskab, hvor læseren får et godt indtryk af de seneste års forslag til at inddrage sammenhænge mellem miljø og økonomisk aktivitet i nationalregnskabssammenhænge og også et indtryk af uklarheder i formålet med at indbygge miljømæssige aspekter i dis-

måske håbe på nye bidrag, der hviler på mere nuancerede forudsætninger om individers indstilling til arbejde end den forudsætning om negativ nytte af arbejde, der eksplicit eller implicit anvendes i den hovedsageligt amerikanske baserede P/A-litteratur. Teoriernes overlevelse overlader hun dog klogeligt til fremtiden.

Margrét Jónassons bog er en meget nyttig oversigt over P/A-litteraturen i forbindelse med finansielle problemstillinger, og hun har med sit store og minutiøse arbejde fuldt fortjent sin medalje. Til lykke.

*Johannes Mouritsen
Institut for Finansiering,
Handelshøjskolen i København*

Flemming Møller: *Værdisætning af miljøgoder*. København: Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, 1996. 503s.

Miljøøkonomiske problemstillinger har stået højt på den politiske dagsorden i mange år, uden at disse har været stærkt præget af økonomers tilgangsvinkel til disse problemstillinger. Dette er heldigvis ændret i de seneste år, hvilket til dels skyldes satsningen på samfundsvidenskabelige tilgangsvinkler under Det Strategiske Miljøforskningsprogram. Flemming Møllers bog udspringer af dette forskningsprogram.

Bogens hovedformål er at formidle en oversigt over forskningsområdet »værdisætning af miljøgoder.« Dette kunne forlede en til at forvente en snævrere fremstilling, end bogen faktisk indeholder.

Bogen har en bredde i fremstilling af problemkredse, der overgår de fleste lærebøger i miljø- og ressourceøkonomi. Bredden fremgår af, at den illustrerer de forskellige roller, værdisætning af miljøgoder har inden for flere forskellige analyserammer.

Første analyseramme vedrører generelle prioriterings-, allokering- og styringsproblemstillinger. Denne ramme er dog relativt summarisk beskrevet og giver ikke et nuanceret billede af kompleksiteten ved anvendelse af forskellige økonomiske styringsinstrumenter, såsom afgifter og omsættelige forureningstilladelser.

Anden analyseramme, der vedrører projektvurdering, er langt mere dækkende. Den giver en god og kritisk vurdering af begrænsninger i anvendelse af livscyklusanalyser. Endvidere fokuserer den på beslutningstagerorienterede vurderingsmetoder, hvor det dog kan undre, at der ikke er referencer til førende beslutningsteoretikere som Keeny og Raiffa (1976) og von Winterfeldt og Edwards (1986), herunder sidstnævntes SMART-model (Simple Multi Attribute Rating Technique).

Endelig gives også en fremstilling af den paretianske cost-benefit-analyse, herunder diskussioner af forholdet mellem kompenserende (CV) og ækvivalerende variationer (EV) og konsumentrentebegrebet (CS). Som påpeget er CS kun en valid velfærdsindikator under restriktive forudsætninger, hvorfor CV og EV teoretisk er at foretrække. Ved binære sammenligninger er det vanskeligt at foretrække den ene frem for den anden; men det er naturligvis rigtigt, at EV ikke giver samme transitivitetproblemer som CV. Det påpeges, at man ud fra estimerede Marshall'ske efterspørgselskurver kan benytte Roy's identitet og ved løsning af differentially ligninger bestemme de kompenserede efterspørgsler. Dette er dog sjældent en farbar vej, hvorfor det kan være værd at nævne Vartias (1983) algoritmer til med vilkårlig præcision at beregne kompensationsmål ud fra Marshall'ske efterspørgselskurvesystemer.

Den tredje analyseramme er det grønne nationalregnskab, hvor læseren får et godt indtryk af de seneste års forslag til at inddrage sammenhænge mellem miljø og økonomisk aktivitet i nationalregnskabssammenhænge og også et indtryk af uklarheder i formålet med at indbygge miljømæssige aspekter i dis-

se sammenhænge, herunder om der tilstræbes en forbedring af nationalregnskabet indkomstbegreb, eller om der tilstræbes etablering af en egentlig velfærdsindikator.

Disse forskellige analyserammer stiller krav til værdisætninger af miljøgoder – det være sig markedsomsatte miljøgoder eller ikke-markedsomsatte miljøgoder. I de efterfølgende kapitler redegøres dels for mulige imperfektioner i prisdannelsen for markedsomsatte goder og dels for de hyppigst anvendte metoder til værdisætning af ikke-markedsomsatte goder.

Det er mit indtryk af læsningen, at der stadig hersker en vis uklarhed om, hvorledes værdisætninger skal inddrages i grønne nationalregnskaber, herunder at sondringen mellem marginal- og totalanalyse undertiden er uklar.

I den forstand er værdisætningen af miljøgoder langt mindre problematisk på det principielle plan ved egentlige prioriterings- og velfærdsøkonomiske overvejelser. Metoderne er imidlertid ofte vanskelige at anvende og giver undertiden så stor usikkerhed på estimaterne, at man mindes sentensen om, at Vorherre opfandt økonomerne for at stille meteorologerne i et bedre lys; men det taler formentlig for, at der skal udvikles større ekspertise i brugen af værdisætningsmetoderne. Bogen afrundes da også med at diskutere værdisætning i relation til væsentlige danske miljøproblemstillinger set i relation til miljøbetingede levevilkårsparametre, belastningstyper, konsekvenser for levevilkår og værdisætningsmuligheder (metodevalg).

Sammenfattende giver bogen en god oversigt over værdisætningsproblemstillinger ud fra et bredt spektrum af tilgangsvinkler. Dette må ses som en fordel, da mange tilgangsvinkler ofte behandles isoleret med risiko for, at kendskabet til andre tilgangsvinkler er begrænset. En muligvis risikabel påstand er, at en del økonomer, der har beskæftiget sig med miljøøkonomi, har et stærkt fundament i velfærdsøkonomien og et tilsvarende svagt i nationalregnskabsstatistikens mysterier og vice versa.

Flemming Møllers bog skal derfor hilses velkommen med henblik på højnelse af informationsniveauet omkring de mangesidede aspekter, der knytter sig til værdisætning af miljøgoder.

Per Andersen
Økonomisk Institut
Odense Universitet

Litteratur

- Keeny, R.L. og H. Raiffa. 1976. *Decisions with Multiple Objectives: Preferences and Value Tradeoffs*. New York.
- Vartia, Y-O. 1983. Efficient methods of measuring welfare change and compensated income in terms of ordinary demand functions. *Econometrica*. 51: 79-98.
- von Winterfeldt, D. og W. Edwards. 1986. *Decision Analysis and Behavioral Research*. Cambridge.